

Kalataloussäätiön hallituksen kertomus kolmannelta toimikaudelta
1.3.-50 - 1.3.-51.

I Toiminnan yleispiirteet.

Kuluneena kolmantena toimivuotena on Kalataloussäätiön hallitus noudattanut niitä toiminnan yleissuuntaviivoja, jotka jo perustamisvuonna ja kuluneen toimikauden suunnitelmassa on hahmoiteltu. Varojen saannin jatkuva vaikeutuminen on kuitenkin mitä suurimmassa määrässä ehkäissyt toimintaa. Positiivisin saavutus kertomusvuonna oli Kalatalouden tutkimuslaitoksen aikaansaaminen Verkkosaaren kalasatamaan Helsingissä. Tässä uudessa laitoksessa työskentelee säätiön toimihenkilöiden lisäksi maataloushallituksen kalataloudellinen tutkimustoimisto ja Yliopiston kalastustieteen opiskelijoista ne, joiden erikoistyöt edellyttävät laboratorion käyttöä. Säätiön hallitus haluaa tässä yhteydessä erityisesti kiitollisuudella mainita, että Suomen Kalastus Oy. on korottomana lainana luovuttanut huomattavan määrän laboratoriovälineistöä Loviisan laboratorion perustetun tutkimuslaitoksen käyttöön. Aikaisemman suunnitelman mukaan on Säätiön hallitus prof. Järnefeltin aloitteesta yhdistänyt Porlan kalanviljelyslaitoksen ja sisävesikalastuskoeaseman suoraan Kalatalouden Tutkimuslaitoksen alaiseksi koeasemaksi ja nimennyt tutkimuslaitoksen johtajan, toht. Halmeen myös Porlan koeaseman johtajaksi.

Uusia tutkimusstipendejä ei kertomusvuonna ole katsottu voitavan jakaa. Aikaisemmin myönnettyjä stipendejä on maksettu yht. 124.000:- Pietarsaaren selluloosatehtaan vesistötutkimusta, eräiden uittovahinkojen selvittelyä ja Helsingin kaupungin kalavesitutkimusta varten.

Kalataloussäätiön Kannatusyhdistyksen ylläsiämiehen tehtävät siirrettiin säästäväisyyssyistä Säätiön hallitukselle. Samalla Kannatusyhdistyksen johtokunta kokonaisuudessaan jätti paikkansa käytettäväksi ja Kannatusyhdistyksen uudeksi johtokunnaksi valittiin Säätiön Hallitus.

II Hallintoneuvosto, hallitus ja toimihenkilöt.

Hallintoneuvosto on kertomusvuonna pitänyt yhden kokouksen.

Hallitus (herrat: Serlachius, Järnefelt, Järvi, Halme, Hela, Lehtinen, Lehto, Vainio, Wihuri ja Wuorentaus) on kokoontunut kaksi kertaa ja sen työvaliokunta (herrat: Serlachius, Järnefelt, Halme ja Lehto) neljä kertaa. Säätiön toiminnanjohtajana on kertomusvuonna ollut edelleen kalataloudellisen tutkimustoimiston johtaja toht. Erkki Halme ja sihteerinä maist. Atso Artimo, joka samalla on hoitanut Säätiön kalastusbiologin ja rahastonhoitajan tehtäviä. Porlan koeaseman johtajana on toiminut prof. H. Järnefelt, asistenttina maist. R. Ryhänen. Porlan kalastusmestariksi 31.9.-50 eronneen kalastusmestari Leo Saaren tilalle nimitettiin kalatalousneuvoja H. Kajosaari. Vuoden 1951 alussa suoritettiin lisäksi käyttövarojen vähäisyydestä johtuen seuraavat toimenpiteet: Toiminnanjohtaja hoitaa tehtäviään toistaiseksi ilman palkkiota, Porlan koeaseman johtajan tehtävät siirrettiin toiminnanjohtajalle, Säätiön kalastusbiologin toimi lopetettiin toistaiseksi ja maist. Artimon palkkausta vastaavasti supistettiin ja hän hoitaa vain sihteerin ja rahastonhoitajan tehtävät. Koska sihteerin työtaakka on huomattavasti lisääntynyt Kannatusyhdistyksen asioiden hoidon siirryttyä Säätiölle, on hänen avukseen palkattu kalastustieteen opiskelija, ylioppilas Kirsti Kerttunen, joka hoitaa toimistotehtäviä osapäivätyönä.

III Toimenpiteet varsinaisella toiminta-alalla.

1. Tutkimustoiminta.

Porlan kalanviljelylaitoksen ja kalastuskoeaseman toiminnasta esitetään erillinen kertomus oheisessa liitteessä 1.

Kalatalouden Tutkimuslaitoksessa on suoritettu mm. seuraavia töitä:

1. Tutkimus tuoreen kalan markkinoinnista tuotantoalueilta kulutusalueille vuonna 1945. (painossa).

2. Monografisluontoinen kalataloudellinen tutkimus Helsingin ympäristöalueen vesissä. Tällä tutkimuksella on tarkoitus saada perusteellinen yleiskäsitys siitä alueesta, jolla Kalatalouden Tutkimuslaitoksen vastainen koe- ja tutkimustoiminta pääasiassa tullaan suorittamaan. Tutkimus on valmistumisvaiheessaan, mutta siihen liitetään vielä mm. kalaston kokoonpanon kvantitatiivinen selvittely ko. alueella, mikä työ suoritetaan, mikäli tarpeellinen määräraha kvantitatiivisen pyydäksen rakentamista varten (noin mk 200.000:-) jostain saadaan, ensi kesän kuluessa.

3. Tutkimuslaitoksella on varattu työskentelymahdollisuudet kahdelle kalastustiedettä opiskelevalle ylioppilaalle, joista toinen (yliopp.

Pitkänen) tekee silakan rasvapitoisuusmääräyksiä tämän kalan rasvapitoisuuden vuodenaikaisten vaihtelujen selvittämiseksi ja toinen (yliopp. Sjöblom) suorittaa tutkimuksia Helsingin alueen kalojen kasvusta.

4. Tutkimuslaitoksella on kehitetty menetelmä valmistaa keinotekoisia kastematoja halvoista raaka-aineista, jotka sisältävät kalojen houkutusaineita. Mahdollista on, että kokeillut saadaan lähiaikoina päätökseen niin, että jo ensi kesänä olisi pitkäsiimakalastajilla käytettävään tällainen keinotekoinen syötti.

5. Kertomusvuoden kuluessa on kortitettu kalamiesten kalatietouskiloilusta kerääntynyt laaja ja arvokas aineisto.

6. Tutkimuslaitoksella on lisäksi maataloushallituksen kalataloudellisen tutkimustoimiston toimesta suoritettu joukko tutkimustyötä, johon Säätiöllä ei kuitenkaan ole ollut osuutta.

2. Välinehankinnat.

Suomen Kalastus Oy:n luovuttamien laboratoriovälineiden lisäksi on suoritettu välinehankintoja yhteensä 96.542:- edestä (mm. mikroskooppi, tislauslaite, erilaista lasitavaraa ja reagensseja, huonekaluja). Lahjoituksena on saatu Karhulan tehtailta lasipurkkeja, Oy. Nissen Ab:lta suurennuslasi, Akateemisesta Kirjakaupasta kirjallisuutta 15.000:- markan edestä ja Oy Sinebrychoffilta 10 kpl 5 litran pulloja.

3. Julkaisutoiminta.

Toiminnanjohtaja on kertomusvuonna julkaissut seuraavat tutkimukset ja artikkelit:

- a. Yhdistyneitten Kansakuntain elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) kalastusasiantuntijan vierailu Suomessa. - Suomen Kalastuslehti, 1950, n:o 3-4, s. 38-39.
- b. Rationalisoinnin ja tehon puutetta kalakaupassa. - Talouselämä, 1950, n:o 2, s. 18-19.
- c. Die Abwasserfrage der Zellstoffwerke im Lichte einiger fischtoxi-kologischen Versuche. - Ann.Zool.Soc.Zool.Bot.Fenn. "Vanamo", 1950, 13, n:o 17, s. 1-118.
- d. Kalatalouden vaikeutunut asema jälleen uhkaavan siirtolaisuuden pahimpia syitä. Talouselämä, 1950, n:o 15, s. 273-274.
- e. Tutkimus- ja koetoiminta tehostumassa kalastusalallakin. - Erämies, 1950, n:o 4, s. 4-5.
- f. Kokeiluja uuden kotimaisen PIKINI-nimisen lankapyydysten lujitus- ja värjäysaineen käyttökelpoisuudesta. - Suomen Kalastuslehti, 1950, n:o 9, s. 122-124.

g. Kalatalouden Tutkimuslaitos perustettu.-- Suomen Kalastuslehti, 1950, n:o 11-12, s. 154-155.

Sihteerillä on valmiina käsikirjoitus tutkielmasta: Uiton vaikutus pohjaeläinten kvantitatiiviseen esiintymiseen Hiidensalmen uittoväylässä (Kalastuslehti 1951).

4. Opetustoiminta.

Säätiön virkailijat ovat suorittaneet seuraavaa opetus- ja kurssitoimintaa: Toiminnanjohtaja pitänyt joukon kalatalouden alaan kuuluvia oppitunteja Kouluradiossa kansakoulujen ylimpiä luokkia varten. Sihteeri on pitänyt yliopistollisen vesieläimiä käsittelevän kurssin Porlassa, Porlan asistentti on pitänyt vastaavanlaatuisen, vesien kemian ja fysiikkaa käsittelevän kurssin Porlassa ja kalatalousneuvojien jatkokursseilla Tarvaalassa.

Merikapteeni Heikkisen laatima ja Säätiön kirjeelliseen ammattiopetukseen suunniteltu kurssi rannikkomerenkulusta on hyväksytty painettavaksi Kustannusosakeyhtiö Tammen toimesta ja ilmestyyneen kuluvana vuonna Kalataloussäätiön ohjekirjasena n:o 1.

IV Muu toiminta.

1. Esitelmät.

Toiminnanjohtaja on pitänyt esitelmiä, joissa on kosketeltu myös Säätiön toimintaa mm. yleisradiossa sekä Varsinais-Suomen ja Satakunnan maanviljelysseurojen kokouksissa. Sihteeri on pitänyt Porlan koeseaman esittelyn Suomen limnologisen yhdistyksen kokouksessa.

2. Uittovahinkojen selvittely.

Maist. Artimo on tutkinut ja antanut lausuntonsa kolmessa eri uittovahinkoja koskevassa asiassa.

3. Edustus.

Vuorineuvos Serlachius tarjosi lounaan FAO:n Euroopan aluekomitean kalastusasiantuntijan Mr. Girard'in kunniaksi hänen vieraillessaan maassamme. Tilaisuudessa läsnä Säätiön hallitus kokonaisuudessaan.

V Toimisto.

Saapunut 70 kirjelmää, lähetetty 201 kirjelmää. Toimistopaperit saatu lahjoituksena G.A. Serlachius Oy:ltä.

VI Säätiön tulot ja menot v. 1950 sekä taloudellinen asema v. 1950 lopussa. Liite 2.

VI Valtionapu.

Säätiön varsinainen valtionapu on kuluneenakin vuotena ollut 300.000:- markkaa. Raha-arpajaisten voittovaroista on Kannatusyhdistyksen kautta saatu lisäksi mk 200.000:-, joten koko valtionapu on kuluneena toimikautena ollut mk 500.000:-

Helsingissä 1. p:nä maaliskuuta 1951.

Hallituksen puolesta:

R. Erik Serlachius

H. Järnefelt

Kalataloussäätiön kalanviljelyslaitoksen ja koeaseman toimintakertomus toimikaudelta 1.3.50 - 1.3.51.

Laitoksen johtajana on toiminut kuten edellisenäkin toimikautena prof. H. Järnefelt ja kuluvan vuoden alusta toht. Erkki Halme. Assistentteina ovat olleet maist. Atso Artimo ja Reino Ryhänen. Kalastusmestarina toimi 1.10.50 saakka kalastusmestari Leo Saari ja tästä eteenpäin kalastusmestari Heikki Kajosaari.

Toiminta:

1. Talviolosuhteiden selvitys aikaisemmin suoritettujen kesäolosuhteiden lisäksi koejärvissä vastaista koetoimintaa silmälläpitäen. Työt suoritettiin koejärvissä (Lohjanjärvi, Hormajärvi, Myllylampi ja Porsaslampi) talvella 1950. Vesikemialliset analyysit ovat valmiina. Biologisia näytteitä kertyi hyvin suuri määrä ja niiden lopullinen laskeminen ja käsittely selvitetään v. 1951 (vrt. liitteet 1-5).¹⁾
2. Koejärvien kalaston kokoonpano ja kalastustiedustelu. Kalaston kokoomus on selvitetty. Materiaali jäi suhteellisen vähäiseksi ja kalastusmestari Saaren kalastustiedustelusta ei toistaiseksi ole ollut toivottuja tuloksia.
3. Kalojen kasvun ja ravinnon selvittelyä varten on hankittu verraten laaja materiaali nimenomaan Lohjanjärvestä. Pyydysten puutteen takia (vrt. kohta 13) jäi aineisto muista koejärvistä pieneksi, joten työtä täytyy jatkaa seuraavana toimintakautena.
4. Vesikasvillisuuden alustavat hävityskokeet kalanviljelyslammikoista synteettisillä kasvihormonivalmisteilla. Kokeet, jotka suoritettiin S.G. Niemisen tarkoitukseen lahjoittamalla aineilla, antoivat aiheen epäillä kalliiden kokeiden jatkamisen tarkoituksenmukaisuutta. Osman-käämi ja korte saatiin lamautetuiksi käyttäen suhteellisen suuria kasvihormonikonsentratioita. Paksut juurakot ovat hyvin vastustuskykyisiä eikä niitä voida tuhota maanviljelyksessä käytetyillä määrillä. Lisäksi on huomautettava, että em. hormonit tuhoavat yleensä vain kaksisirkkaisia rikkaruohoja niin laimeina konsentratioina, että niiden käyttö muodostuu taloudellisesti kannattavaksi.

1) Kaikki liitteet säilytetään säätiön arkistossa.

5. Lauttauksen vaikutus Hiidensalmen lauttausväylällä pohjaeläinten kvantitatiiviseen esiintymiseen. Työ on loppuun suoritettu ja tulee julkaistavaksi kevään 1951 kuluessa Kalastuslehdessä. 20 asemalta tehdyt pohjanlaatu ja kaarnanmääräanalyysit sekä pohjaeläinanalyysit osoittivat selvästi, ettei kaarnan runsaus missään tapauksessa vähennä pohjaeläinten runsautta.

6. Tutkimus puunjalostusteollisuuden jätevesien myrkyvaikutuksesta kalojen eri kehitysasteisiin. Lähinnä on kokeiltu toiminnanjohtajan kehittämän nk. flotatiopuhdistusmenetelmän soveltamismahdollisuuksia teolliseen mittakaavaan. Tulokset myönteisiä (liite 6).

7. Rapututkimukset. Työt ovat olleet jatkuvasti käynnissä. Laaja materiaali on kerätty kalkkiaineenvaihdunnan selvittämiseksi ja havainnot ravun lisääntymisestä akvaariokokeiden avulla ovat tuoneet joukon tähän saakka tuntemattomia seikkoja päivänvaloon. Kalkkianalyysijä on suoritettu n. 150 kpl. Työ edellyttää jatkuvia tutkimuksia.

8. Erilaisten haudontamenetelmien kokeilu.

a. Kuivahaudonta (liite 7), negatiiviset tulokset.

b. Kuplahaudonta (liite 8). Tärkein tulos mikä tällä kokeella saavutettiin oli se, että mädin steriili haudonta on mahdollista.

c. Suihkuhaudonta onnistui. (liite 9).

d. Haudonta-ajan pidentäminen ei käytetyllä mädillä (kuha) onnistunut. Todettiin, että työ olisi suoritettava periaatteellisesti toisin, nimittäin eri mätilajien kehittymisen minimilämpötilan toteamisena (Päiväaste on ilmeisesti harhaanjohtava käsite, koska siihen laskeaan vaikuttaviksi lämpöasteiksi kaikki lämpöasteet jäätymispisteen yläpuolella, vaikka mädin kehittymisen nolllapiste voisi olla esim. 3°C.)

9. Hedelmöityskokeet. Toivottuja positiivisia tuloksia ei saavutettu (liite 10).

10. Hautomon ja lammikkojen veden seuraamiseksi suoritettut happi- ja lämpötilamittaukset ilmenevät liitteestä 11.

11. Lammikkojen pohjan analyysitulokset ilmenevät liitteestä 12.

12. Kala- ja käyttövesianalyysit. Käyttöveden analysointeja suoritettiin kaikkiaan 9 sarjaa, minkä lisäksi tilauksia on seuraavalle toimikaudelle varattu 8 kpl. Järvitutkimuksia suoritettiin kaikkiaan kolme ja näistä ovat talvisten olosuhteiden selvitykset suunniteltu suoritettavaksi kuluvana talvena.

13. Kalastusmestari Leo Saaren työt: tehtäväksi annetut koepyydysten valmistaminen, koekalastukset sekä säähavaintoaseman ja kalanviljelylaitoksen hoito tulivat saamattomuuden vuoksi epättydyttävästi suoritetuiksi, minkä vuoksi katsottiin oltavan pakoitettuja vaihtamaan hänen tilalleen uusi kalastusmestari.

14. Kalanmätiä on haudottu 523.500 kpl. ja istutuksia suoritettu seuraavasti: lohia 2,500 kpl. (2-kesäisiä), siikoja 1500 kpl. (1-kesäisiä), lahnoja 40,000 kpl. (mätinä), haukia 66,000 kpl. (vastakuoriutuneina) ja kuhia 200,000 kpl. (mätinä).

15. Virallisen toimintaohjelman lisäksi on laitoksella suoritettu useita tutkimuksia ja töitä, joista tärkeimmistä mainittakoon talvela -51 aloitetut jäähavainnot ja tarkennetut lämpötilamittaukset (Siimojoki, liite 13), koejärvien jatkuva happikontrolli (Lohjanjärvi ja Porsaslampi), polarografisen kolloidianalyysin kehittäminen, ruskeiden vesien NH_4 '-analyysi (valmiina, liite 14), tarkennetut mittaukset lamмикosta no 1 määrätyn lämpötilan omaavan syöttöveden järjestämiseksi (liite 15), Helsingin kaupungin kalavesitutkimuksen kemialliset analyysit ja planktonin vertikaaliset vaellukset Lohjanjärvellä.

Näiden tutkimusten tulokset kuuluvat osina laajempiin tutkimustehtäviin, joten niiden liittäminen tämän selostuksen yhteyteen ei ole ajankohtainen.

Helsingissä 1. p:nä maaliskuuta 1951

H. Järnefelt

Erkki Halme

SELOSTUS KALATALOUSSÄÄTIÖN RAHAVAROJEN KÄYTÖSTÄ:

Tulot ja menot v. 1949 sekä säätiön taloudellinen asema joulukuun 31 päivänä 1950.

OMAISUUSTASE.

Vastaavaa:

Varsinainen omaisuus

Rahaa kassassa		43:-	
Postisiirtotilillä		1.055:-	
Tilisaatavaa Porlasta		<u>1.076:-</u>	2.174:-

Käyttöomaisuus

Tutkimusvälineitä

Vuoden alussa	290.075:-		
Lisäys v. 1950	<u>96.542:-</u>	386.617:-	
Poisto		<u>118.463:-</u>	268.154:-

Laboratoriorakennus

Vuoden alussa	308.949:-		
Lisäys v. 1950	<u>408.049:-</u>	716.998:-	
Poisto		<u>35.850:-</u>	681.148:-

Kalusto

Vuoden alussa	2.300:-		
Lisäys v. 1950	<u>21.483:-</u>	23.783:-	
Poisto		<u>1.956:-</u>	21.827:-

Kirjasto		<u>100:-</u>	971.229:-	973.403:-	=====
----------	--	--------------	-----------	-----------	-------

Vastattavaa:

Vieras pääoma

Pankkivelka		498.490:-	
-------------	--	-----------	--

Oma pääoma

Peruspääoma		100.000:-	
-------------	--	-----------	--

Käyttörahasto

Vuoden alussa	507.861:-		
Vähennys v. 1950	132.948:-	374.913:-	474.913:-

973.403:-
=====

<u>Kulut</u>	<u>TULOSTASE.</u>	
Toimisto		
Toiminnanjoht. palkka	145.673:-	
Sihteerin palkka	322.200:-	
Matkakulut	60.225:-	
Monistukset	15.700:-	
Postimenot	5.667:-	
L.lisä + K.eläkemaks.	56.718:-	
Sekal.toim.menot	39.778:-	
Tilisaatavat Porlasta ja tutkim.välin.tasaus	1:-	645.962:-
Porlan tutkimuslaitos		
Assistentin palkka	342.585:-	
Kalast.mestarin palkka	249.740:-	
Rakennusten korjaus	11.369:-	
Vuokrat	25.100:-	
Lämmitys, valo, siivous	69.249:-	
Kalamenot	32.825:-	
Lammikoiden korjaus	36.561:-	
Kalavesien vuokrat	8.000:-	
Sekalaiset menot	57.926:-	833.355:-
Tutkimukset ja stipendit		
H:gin kaup. kalav. tutk.	26.021:-	
Stipendit	124.000:-	
Palkkiot	9.000:-	159.021:-
Poistot		
Tutkimusvälineet	118.463:-	
Laboratoriorakennus	35.850:-	
Kalusto	1.956:-	156.269:-
		1.794.607:-
 <u>Tuotot</u>		
Valtionapu	300.000:-	
Korkotulot	119:-	
Kannatusyhdistyks.	1.165.000:-	
Lahjoitukset	3.000:-	
Rapujen myynti	600:-	
Kala- ja käyttötutk.	192.940:-	
Vähennys v. 1950	132.948:-	1.794.607:-
		1.794.607:-

Helsingissä joulukuun 31 päivänä 1950.

R. Erik Serlachius

Atso Artimo.